

Ключевые слова: политический дискурс, политический текст, прагматический потенциал текста, лексика, динамизм, интернационализация, англо-американизмы, заимствования, кальки, полукальки, заимствования – экзотизмы, языковые контакты.

Y. NADTOCHNY

This article observes the Anglo-american loan words, the terms in the modern german language and scientific researches of their functioning and the problems by their translation

Key words: political debate, political text, pragmatic potential of the text, vocabulary, dynamism, internationalization, Anglo-american loan words, loan words, translation loan words, semi-translation loan words, linguistic contacts.

УДК 81:17.02:811.162.2.

Надія СКРИПНИК

ЗООМОРФНІ ВЕРБАЛІЗАТОРИ КОНЦЕПТОСФЕРИ «МОРАЛЬ» ПІДТЕКСТОВОГО РІВНЯ (на матеріалі епічних жанрів українського фольклору)

У статті розглядаються загальні питання підтексту та його засобів, скерованих на вираження концептосфери *мораль* на прикладі слів-символів тематичної групи «Зооніми»

Ключові слова: концептосфера, підтекст, засоби вираження, зооніми, символ.

У сучасній лінгвістиці актуальним є вивчення функціональних феноменів мови. У зв'язку з цим опис культурологічного й когнітивного потенціалу будь-яких лексичних одиниць не може бути повним без з'ясування закономірностей їх включення в контекст. На думку провідних лінгвістів, саме орієнтування на прагматику дозволяє з'ясувати властивості мовних одиниць породжувати асоціативні й конотативні значення повною мірою.

Явище накопичення знань у тексті й неможливість його передачі в звичайних визначеннях і формулюваннях є спільним для когнітології й лінгвістики тексту. При аналізі концептів моралі, які у фольклорних текстах мають педагогічну, сентенційну налаштованість, особливо гострою постає проблема підтексту – прихованої інформації. За визначенням І. Гальперіна, підтекст – це прихована, не безпосередня інформація, яка виявляє себе «завдяки властивості одиниць мови породжувати асоціативні і конотативні значення, а також завдяки властивості речень... прирошувати смисли» [1, с. 28].

Проблеми підтексту знайшли висвітлення у працях І. Гальперіна, В. О. Звегінцева, Н. В. Шевченко, В. А. Кухаренко, Н. С. Валгіної,

А. М. Шахнарович, В. І. Голод тощо. Так, за Н. С. Валгіною, адекватне сприймання й розуміння контексту передбачає проходження перцепієнтом таких стадій: «1) вибору в словах контекстуально актуалізованих значень; 2) виявлення поверхневого змісту на базі цих значень; 3) осягнення внутрішнього змісту з урахуванням контекстуальної мотивації» [2, с. 247]. Оскільки підтексти, закодовані в народній творчості, мають спільну інтенцію й містять стереотипні уявлення, зокрема й про народну мораль, то необхідно, знаючи наперед семантику народних символів, постійних тропів тощо й рухаючись указаними етапами осягнення підтексту, з'ясувати типи контекстуальних значень лексем, виявити в них спільну семантику й визначити суть підтекстової інформації з гіперсемантикою *мораль*. Остання в інваріантному вигляді, очевидно, матиме вигляд імперативних тез або моральних максим, які являтимуть собою констатацію схвалення або осудження певних явищ.

Оскільки фольклорний текст є продуктом накопичення народного досвіду, який співвідноситься з концептами і становить у плані функції одне нерозривне ціле [10, с. 54], то можна зробити припущення, що текст і концепт є взаємодоповнюючими лінгвістичними явищами для зберігання й актуалізації досвіду. Цей постулат підкріплюється в нашому випадку чіткою інтенцією концептосфери *мораль* і дискурсом народної казки, сповненої символічних функцій концептуальних вербалізаторів.

Постановка розроблюваної нами проблеми ґрунтується, окрім вищесказаного, на протиріччях, зокрема щодо засобів вираження підтексту. Так, існують розбіжності серед думок науковців, які по-різному підходять до явищ підтексту. Зокрема, В. Звєгінцев, ототожнюючи пресупозицію й підтекст, вважає останній набором умов, що визначають розуміння висловлювання [4, с. 221], а Т. Сильман, розуміючи явище підтексту синтаксично, визначає його як сукупність дистантних повторів ключових елементів [6, с. 85]. Аналіз низки праць, присвячених проблемам підтексту, дає змогу визначити сукупний набір засобів його вираження. До них належать: використання багатозначності (слів, фразеологізмів, висловлювань), тропів (символи, метафори, порівняння, перифрази, іронії, алегорії тощо), синтаксичних фігур (різні види повтору, інверсія, парцеляція, умовчання, алюзія, еліпс

тощо), специфіки структури й сполучення мовних одиниць, інтонації й композиції тексту взагалі.

Метою публікації є, з одного боку, окреслення засобів вираження концептосфери *мораль* на рівні підтексту, з іншого, – описати зооморфні вербалізатори в сукупності експлікованої й прихованої (підтекстової) семантики.

Найяскравіше репрезентують систему засобів вираження моральних максим засобами підтексту епічні жанри фольклору – народні казки, прислів'я й приказки. Народна фразеологія в символах дещо схематично втілює людські характери, а ширше використовується народна символіка в казках. Будуючись навколо обов'язкових законів, як от наявність символів, перемога добра над злом, повчальність, усталеність зачину й кінцівки, казки є специфічним матеріалом, особливо придатним для розкриття знань із народної моралі на рівнях вищих лексико-фразеологічного.

Підтекст – різновид текстової інформації, який подається як неоднозначний і факультативний на фоні основного або ж виступає факультативним, маючи насправді чітко усвідомлювану автором інтенцію. Моральність та її виховання (народна педагогіка) як латентні категорії знаходять свій вияв, саме в підтексті (натяк, асоціація, аналогія, паралелізм). Отже, фольклорні казки виконують пряму розважально-інформативну функцію (текст) і приховану виховну (підтекст).

Якщо лексеми, що містять денотативні або конотативні семи лексикосфери *мораль*, концентруючись навколо гіперсемантики *добре* – *погано*, виступають переважно текстотвірними засобами, то засоби підтексту мають містити асоціативні або приховані семи, що виявляються реципієнтом шляхом певних інтелектуальних зусиль під час сприймання паремій або казки. На відміну від авторських підтекстів, фольклорні мають більш однозначну спрямованість, шаблонність.

Розглянемо найпоширеніші зооніми й обґрунтуємо їхню аксіосемантику, скеровану на вираження концептів *моралі*.

Проаналізуємо символістичну семантику назв диких тварин, що піддається у фольклорі моральній оцінці або символізує її. Паралельно вказуємо внутрішньо- й позамовні пресупозиції такого значення й особливості підтекстової реалізації концептів *моралі*.

Серед назв диких тварин значно переважають символи негативних моральних якостей, які суспільство заперечує. Підставою для цього є денотативні семи *дикість*, *відособленість*, а часто – *шкідливість*.

Лисиця – символізує низку негативних моральних якостей, домінантою яких є сема *обману з метою наживи* (окрема сема). Символічна семантика встановилася завдяки природнім властивостям денотата здобувати поживу не прямим переслідуванням жертви, а способами, асоційованими з хитрістю, переважно – полюванням на домашню птицю вночі в курнику. Символ *лисиця* за різними семантичними настановами вступає в антонімічні відношення із символами *кури*, *вовк*, *ведмідь*. Найпоширеніші якості, співвідносні із субконцептами *мораль*, виражені символом *лисиця*: а) **крутість**: *Вовча думка, а лисячий хвіст. Стара лисиця писком риє, а хвостом слід замітає.* б) **хитрість**: *Одна лисиця сімох вовків ошукає. Лисяча хитрість, заяче серце;* в) енантіосемічна – **обмеженість хитрості**: *Лисиця од дощу під борону сховалась: «Не всяка, – казала, – крапля капле»;* г) **підступність**: *В очі лисицею, поза очі вовчицею. Хоч вовк лисиці не рідня, а натура в них одна. Лисичкою поглядає, а в пазусі камінь тримає;* г) **лукавість**: *З лиса лиш кожух добрий. Попалася лисиця в пастку та й каже: «Хоч і рано ще, а доведеться заночувати».* *Хоч за лиску аби близько;* д) **улесливість**: *У вічі – як лис, а позаочі – як біс;* е) **обман (неправдивість)**: *Не чекай добра від панів, як правди від лиса* [9, с. 286–288, 61, 175, 26]. ...*От через скільки часу ведмідь і каже: – А треба б уже й медом поласувати. Поліз на горщице, коли ж вулик порожній. – Лисичко-сестричко! Це ти виїла? – Ні, не я! – Ні, ти! – А щоб я вчораїнього дня не діждала, коли я їла! – А брешеш, лисичко, ти не хрещеників хрестила, то ж ти мед їла. Тепер же я тебе з'їм. Та до неї, а вона від нього та в ліс – так і втекла* [8, с. 84].

Хитрість – основна символічна семантика лексеми *лисиця*. Вона неприховано маніфестується у текстах, обґрунтовується характерною нарацією, контрастом з іншими зоонімами, які несуть протилежну семантику (*засць*, *ведмідь*, *вовк*, *кури*, *ворона*, *тетерів*): *Голодна лисиця цілий день никала по куцах, мусила роздобуть собі якої-небудь їжі...І побачила на дереві тетерука. Лисиця зараз же пригадала хитрощі. Задерла вгору голову і каже: «Терентій! Я в столиці була, у вашого царя указ добула». – «А що ж там у йому написано?» – спитав*

тетерук. – «Там написано, що вам, тетерукам, не стрибать по деревах, а гулять по зелених луках» [1, с. 91].

Вовк – утілює низку негативно конотованих ознак, які виникли внаслідок переосмислення властивостей денотата пожирати домашніх тварин. На основі цього лексема *вовк* у різних контекстах генералізує семантику: а) **підступність**: *Єноти вивели гуляти своє єдине дитинча. За їх сім'єю вовк зубатий єхидно стежить з-за куца [7, с. 62]; Так завинив як баран **вовкові**. Кликав **вовк** козу в гості, а та їти не хоче*; б) **злість**: *Не викликай **вовка** з лісу [9, с. 34]. Зажурився засць-тато: знов пустують зайченята. Злий, зухвалий **вовк** близенько. – Зайченята, в дім хутенько!* в) **ненависть, жорстокість**: *Очиці у вовчиці – наче блискавиці [7, с. 77, 99];*

г) **недовіра**: *Вовк і лічене бере. Не довіряй **вовкові** череду; Кепсько віцям, де **вовк** воєвода*; г) **ненажерливість**: *Вовкові барана з горла не видереш. Кажуть на **вовка**: гладкий, а він тиждень не їв [9, 30,60]. Пожалив, як **вовк** кобицу: лишив хвіст і гриву [3, с. 36].*

На підтекстовому рівні найбільше семантика сфери моралі виявляється у випадках, коли непрямо називають якість, яку засуджують, відсутнє формулювання моральної настанови, присутня **іронія** або **оксиморон**: *Змилувався, як **вовк** над поросятком. Віділлються **вовкові** овечі слізки (підтекст – заперечення: такого ніколи не буде); З **вовком** жити – по-вовчому вити [9, с. 34, 60]. Як **вовка** не годуй він все в ліс дивиться (підтекст – вроджену злість неможливо змінити); Бере, бере **вовк**, та і вовка візьмуть [3, с. 31, 13] (підтекст – зло завжди буде покаране).*

Символ **ведмідь** унаслідок природних властивостей денотата позначає ті ж самі риси, екстрапольовані на людину: а) **сила** (включає енантіосемію – *обмеженість сили*): *Дубові ноги, а **ведмежа** сила. Сильний **ведмідь**, а дуги не зігне. Де й ділась **ведмежа** натура*; б) **упертість**: *Тягли **ведмедя** до меду та урвали вуха, тягли **ведмедя** від меду та урвали хвіст*; в) **незграбність, вайлуватість**: *Ведмедя не налигаєш. **Ведмідь** ніколи не вмивається, та він товстий, проте [9, с. 306, 87, 59]; Вбрався, як до **ведмедя** в куми [3, с. 30].*

У текстах українських казок лексема-символ **ведмідь** доповнена асоціативними символічними рисами *недолугість, обмеженість розумових можливостей, простакуватість*. У художньому дискурсі народної казки символізм лексеми **ведмідь**, як і інших зоонімів

обґрунтовується змістом розповіді та текстотвірною: *Був собі в одному лісі ведмідь. Та такий **дужий та лютий!**.. Піде було по лісі і **душить та роздирає** все, що здибає. Ліс був великий, і звірини в ньому багато, та проте **страх пішов** на всіх. Адже так і року не мине, а в цілому лісі **душі живої не залишаться**, коли **бурмилло** буде так **господарювати** [8, с. 54].*

Заєць – символ **боягузтва**: *Боязливий, як заєць, шкодливий, як кішка. Полохливий **заєць** і **пенька** боїться. **Моторність** (негативно конотована або комізована): *Поневолі **заєць** біжить, як літати нема чим. **Мізерність**, щось не варте затрат, зусиль: **Погнався за зайцем** та **коневі голову зламав**. **Зусилля**, що були зайвими, не виправданими: **Хоч і коня загнав, зате зайця піймав** [9, с. 310, 61, 62].**

Більш виразно підтекстова семантика виражена в позитивно конотованих уживаннях символу заєць. У її основі лежить протиставлення численних небезпек й уміння виживати в умовах складного й небезпечного середовища: а) **задиркуватість і зухвальство** (позитивна або негативна конотація): ***Заєць** зяблика зустрів: – **Зебру з'їв! Зміюку з'їв!** Зяблик зойкнув: – **Значить, заєць** – **задавака і зухвалець** [7, с. 77]. **Мертвого лева і заєць** скубне. **Заєць** тоді **сміливий, як лев у клітці**; б) **кмітливість**: ***Заєць** спить, та очей не жмуриць. У **зайця** стільки стежок, як у клубку ниток*; в) **швидкість, спритність**: ***Зайця** ноги носять, **вовка** зуби годують [5, с. 61, 62, 311].* Спільна підтекстова інформація, виражена двома останніми пунктами – *треба боротися й виживати попри життєві складнощі.**

Лексема **риба**, володіючи такими денотативними семами, як *мовчазність, адаптованість до специфічного середовища, млявість* виробила такі символічні значення: а) **спокій і благополуччя**: *Живуть між собою, як **риба** з водою*; б) **високий рівень соціальної адаптованості**: *Ходить по світу, як той лин по дну, до жодної риби не доторкнеться. **Почувається мов риба** у воді [9, с. 185, 313,]; в) **безвольність, безхарактерність, млявість**: *Ні **риба**, ні **м'ясо**. Чи **сяк**, чи **так**, а не **буде з риби рак** [3, с. 28, 29].* Перші дві групи уживання символу мають позитивну конотацію. У більшості вживань підтекстова інформація послаблена, позаяк присутній формально виражений порівняльний зворот, що не сприяє повному перенесенню якості на метафоризований денотат.*

Іжак – символізує ті людські якості, які впливають з його зовнішнього вигляду (колючки, властивість скручуватися в клубок) та

семи *нешкідливість*, що стимулює тільки позитивну конотацію символу:
а) *удаваної небезпеки*: *Їжак їжака голками не зляка* [9, с. 65].
б) *добродушної задиркуватості*: *Іде віз по дорозі, іздовий стоїть на возі. Їжачок згорнувся в клубок, їжить голки на візок* [7, с. 61]. Підтекстовою інформацією висловлювань із лексемою-символом їжак є намагання викликати добродушну реакцію, нежорстку критику переважно в дітей. При цьому обов'язково реалізується підтекст комічності.

Гадюка, гадина символізує *підступність, підлість*. Алгоритм зумовлена властивістю денотата несподівано кусати того, хто випадково підійшов близько, (наступив) та непомітністю тварини у траві, болоті тощо: *Щебече, як соловейко, а кусає, як гадина* [3, с. 25].

Гадюка часто позначає невдячну людину, яка зробила підлість. Засобом, що актуалізує підтекстову інформацію *підлії людині не варто робити добро* є антитеза дистантних компонентів *гріти, вигрівати* і *гадюка, гадина, холодний*: *Вигрів гадину за пазухою. Гадюку як не грій, вона все одно укусить. Скільки гадюку в пазусі не грій, вона буде холодна*. Лексема **гадюка** може метафорично означати не людину або її негативну якість, а конкретну **підлість, учинок, дію**: *Здається, і дружить, а гадючку пустив* [9, с. 287].

Лексема **жаба** для вироблення символістичних значень реалізувала тільки зовнішні (візуальні) денотативні ознаки, оскільки денотат *жаба* не перебуває у безпосередній близькості та взаємодії (користь – шкода) з господарством. Основні позамовні пресупозиції – характерна огидна зовнішність, здатність специфічно роздуватися при диханні, неприємні звуки («квакання»), колір тощо. У зв'язку з цим *жаба* символізує антропоморфні риси, які підпадають під моральну оцінку: а) **пихатість**: *Величається, як жаба хвостом. Роздайся, море, – жаба лізе!*. б) **нікчемність, обмеженість**, що контрастують з пихатістю: *Коня кують, а жаба ногу підставляє* [3, с. 26,29]. *Не дав бог жабі хвоста, а то б усю траву потолочила. Жаба і на коня рот роззявляє*; в) **незугарність**: *У доброго чоловіка жона як ружа, а у злого драба – як жаба*; г) **бундючність**: *Не дмися, жабо, бо луснеш. Дметься, як жаба в болоті. Дметься, як жаба проти вола. Не надувайся, жабо, до води ще далеко*; г) **мізерність**: *Де ті жаби дінуться, як болото висохне? Не лізь, жабо, туди, де коней кують* [9, с. 293, 185, 64].

Підтекстова інформація висловлення з лексемою-символом *жаба* завжди містить компонент **іронії, висміювання**: *Там йому жаба й*

цицьки дасть. Аби озеро, а жаба найдеться, що буде квакати. І жаба риба, бо в воді сидить. У народному уявленні жаба асоціюється з конкретною соціально осудною верствою – пани та їхнє оточення: Цитуйте, жаби, я ваш пан! Жаба на поріг, а пан за стіл. Жаба свище – пана їсти кличе [9, с. 64, 26].

До власне анімалістичних функціонально й семантично наближаються ентомологічні символи, які трансформуються спорадично у пареміях та народних казках. Найпоширеніший – **бджола** як символ трудящої людини, вербалізатор субконцепту *працелюбність*: **Бджола мала, а й та працює** [7, с. 28]. *Одна бджола меду не наносить. Мала бджілка, але й та працює.* Рідше **бджола** виступає вербалізатором інших концептів (добре – погано; радість – злість): *Нема бджоли без жала, а троянди без колючок. Дала бджола меду – аж тику скривило* [5, с. 94, 208, 104].

Набагато менш поширеними є ентомологічні символи **джміль, муха, комар, трутень**. Останні виступають антонімічними вербалізаторами субконцептів *працьовитість, добре, соціальна поведінка*. Так, лексема *трутень*, асоціюється у фольклорі з безділлям, *муха* й *комар* – з нікчемністю й мізерністю, оскільки позначають денотати, що постійно оточують людину й докучають їй. Основні конотативно й морально релевантні семи – *дрібний розмір, паразитизм, надокучливість, безкорисність*. Для відтінення контрасту вказаних сем як правило застосовується антитеза, відбувається зіставлення образів, наприклад, *комара* або *мухи* і *вола*: *Для того й муха на світі, щоб лінії удень не спали. З мухи вола не зробиш. Ледар ховається від роботи, як пес від мух* [9, с. 112]. У фольклорному дискурсі знаходимо також такі види трохеїчної актуалізації символічного значення, як гіперболи, літоти: *Їсть за вола, а робить за комара. Стільки зробив, як комар надзижчав* [5, с. 280, 287–288]. Підтекстова ціннісна інформація, як правило, будується на протиставленні денотативних сем *нікчемність, малий розмір* тощо й власне моральної сфери *претензійність, надокучливість*.

Муха – символ *мізерності, недостойної уваги*. Виразним конотативним нашаруванням виступає оцінна семантика *нікчемність, Закон – павутина, в котрій муха путається, а джміль пролітає* [3, с. 30]. *Це мухи коня з'їли, а вовк лиш помагав. Докучливість: Хоч яке добре м'ясо, а одна погана муха все перепаскудить* [5, с. 64, 107].

Отже, специфічними засобами підтексту, який виражає гіперсемантику *мораль* є система засобів із асоціативними або

прихованими семами. У прозових фольклорних жанрах це переважно слова-символи, відмінні від власне номінативних одиниць та їхніх відношень (синонімічних, антонімічних, дериваційних) і ситуативних метафор тим, що поглиблюють семантику підтексту, апелюючи до стереотипних уявлень, а отже, глибинних структур народної свідомості. Зокрема, зооніми, що називають тварин дикої природи концептуалізують свою символічну семантику внаслідок ціннісних настанов, здійснених за параметрами *корисно – шкідливо, гарно – потворно, схвально – осудно*. Символи, які мають менший обсяг значення (*муха, жаба, їжак*) реалізують один параметр, переважно ознаку *зовнішності*, більш об'ємні за семантикою (*лисиця, вовк, заць*) – два або три параметри з перевагою функціонального (*корисно – шкідливо*).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – Изд. 6-е. – М. : Эдиториал, 2008. – 144 с.
2. Валгина Н. С. Теория текста / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2003. – 280 с.
3. «Вік живи вік учись». (Українська народна мудрість) / [упоряд. І. П. Березовський. – К. : «Рад. шк.», 1961. – 132 с.
4. Звегинцев В. А. Предложение и его отношение к языку и речи / В. А. Звегинцев. – М. : Наука, 1976. – С. 133.
5. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини / [АН УРСР Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського ; М. М. Пазяк (упор.) ; С. В. Мишанич (відп. ред.). – К. : Наук. думка, 1989. – 480 с.
6. Сильман Т. И. Подтекст как лингвистическое явление / Т. И. Сильман // Филологические науки. – 1969. – № 1. – С. 85–90.
7. Слово до слова складається мова. Скарби народної педагогіки: Навчальне видання. – Х. : «Друк», 1999.–160 с.
8. Українські народні казки : для мол. та серед. шк. віку / [упор. та передм. Л. Ф. Дунаєвської]. – 2-ге вид. – К. : Веселка, 1988. – 285 с.
9. Українські прислів'я та приказки / [С. В. Мишанич, М. М. Пазяк (упор.)]. – К. : Дніпро, 1984. – 390 с.
10. Шахнарович А. М. Когнитивные и коммуникативные аспекты речевой деятельности / А. М. Шахнарович, В. И. Голод // Вопросы языкознания. – 1986. – № 2. – С. 52–56.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2012

ЗООМОРФНЫЕ ВЕРБАЛИЗАТОРЫ КОНЦЕПТОСФЕРЫ «МОРАЛЬ» ПОДТЕКСТОВОГО УРОВНЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ЭПИЧНЫХ ЖАНРОВ УКРАИНСКОГО ФОЛЬКЛОРА)

В статье рассматриваются общие вопросы подтекста и его способов, спроектированных на выражение концептосферы мораль на примере слов-символов тематической группы «Зоонимы».

Ключевые слова: концептосфера, подтекст, способы выражения, зоонимы, символ.

ZOOMORPHIC MEANS OF EXPRESSION OF THE CONCEPTUAL SPHERE «MORAL» O THE IMPLICATION LEVEL (BASED ON THE MATERIAL OF EPIC GENRES OF THE UKRAINIAN FOLKLORE)

The article deals with the general problems of the implication and its means which express the concept sphere «Moral» based on example of the words-symbols of the group «Zoonyms».

Key words: concept sphere, implication, means of expression, zoonyms, symbol.

УДК 81'373.49

Юлія ПОЛТАВЕЦЬ

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ І ДИСФЕМІЗМІВ

У статті проаналізовано основні підходи до вивчення евфемізмів і дисфемізмів, зокрема власне лінгвістичний, соціолінгвістичний, психолінгвістичний та прагмалінгвістичний. З'ясовано особливості функціонування евфемізмів і дисфемізмів в мові.

Ключові слова: евфемізм, дисфемізм, прагматика, вторинна номінація, емоційно-оцінні одиниці.

Евфемізація і дисфемізація є багатоаспектними мовними явищами, адже зумовлені екстралінгвальними чинниками і мають, крім власне лінгвістичної, соціальної, психологічної, культурної природу. У межах сучасних наукових підходів евфемізми, зокрема, вивчають в аспекті мовленнєвої прагматики як явище, що відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації.

Сферою активного вживання меліоративної й пейоративної лексики є публіцистика, мова якої регульована ціннісно-нормативними настановами суспільства й національно-культурними особливостями.

Актуальність дослідження евфемізмів і дисфемізмів зумовлена зверненням до антропоцентризму в мові, до проблем мовленнєвого впливу, функціонального аспекту одиниць мови. В евфемізмах і дисфемізмах як одиницях вторинної номінації яскраво проявляється людський чинник, адже вони мотивовані психологічно та соціально, є виявом оцінки адресантом певного явища.

Дослідження евфемізмів і дисфемізмів відбуваються в багатьох аспектах на матеріалі різних мов. В українському мовознавстві евфемізми і дисфемізми стали об'єктом лінгвістичних досліджень